

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bijvoorbeeld een (digitale) leeromgeving of een reader in het onderwijs (op grond van artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot Stichting Uitgeversorganisatie voor Onderwijslicenties (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-uvo.nl).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@bua.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Vechten voor de liefde

vreemd is, hoe we angst en vermijding zoals we die van binnenuit kennen, kunnen gebruiken als een basis om onze koppels te begrijpen. Meer nog, het is een basis om hen graag te zien.

In de namiddag brengt Sloommaeckers tot slot een opgenomen livesessie met een koppel in beeld. De liefde tussen hen sloeg om in iets heftig en verbijzeland pijnlijks, aangejaagd door de angst voor verlatenheid, afwijzing, verwerping. Onder de indruk zie ik hoe hij patronen van partnergeweld bewerkt en hoop brengt. In de video zoekt het koppel samen met Sloommaeckers naar een relatie 2.o. Ik word warm en zacht van hun zoektocht naar een manier om liefdevoller te vechten, om grip te krijgen op waanzinnig pijnlijke patronen. Ik versta hoe de man, opgegroeid in een bikkelharde omgeving, het gevoel ook hier, zelfs hier, de slechte te zijn bijna niet kan verdragen. Het doet waanzinnig veel pijn. En als hij weggaat van dat gevoel, om niet te voelen wat hij voelt, om de gekwetste persoon in zichzelf te beschermen, gaat hij ook weg van zijn partner, wat dan weer voor haar onverdraaglijk is.

De logica van de Dijle begrijpend, vind ik mijn weg naar het station later die avond feilloos terug. Ik denk aan wat Sue Johnson (2021) schreef in het prachtige

A meditation on vulnerability, survival, and comfort when there is no escape in april 2021, over de aanwezige liefdevolle andere die we nodig hebben in de donkere nacht van de ziel, als ze verneemt dat ze een zware oogoperatie voor de boeg heeft. Een van de allermooiste dingen die ik ooit las en wel duizend keer herlas: 'Het is een cliché, maar er is echt maar één manier om de demonen van het leven onder ogen te zien: samen. Dicht bij elkaar, elkaar stevig vasthoudend.'

Jasmien Peeters is filosoof, systeemtherapeut en (EFT) relatietherapeut. Ze werkt voor Duet relatiebemiddeling en in haar eigen praktijk. E-mail: jasmien@focus-op-verbinding.be

Referenties

- De Loof, L., Migerode, L., & Sloommaeckers, J. (2024). *Vechten voor de liefde – Een eigenwijze kijk op conflicten en partnergeweld*. Pelckmans.
- Johnson, S. (2021, 12 april). *A meditation on vulnerability, survival, and comfort when there is no escape*. Geraadpleegd 5 juli 2024 op <https://drsuejohnson.com/vulnerability-comfort-attachment-in-lockdown>
- Sloommaeckers, J., & Migerode, M. (2020). *Partnergeweld en emotioneel gefocuste therapie – Vechten voor de liefde*. Lannoo Campus.

Migratie en loyaliteit

Symposium georganiseerd door de Vereniging van Contextueel Werkers
[Driebergen, 13 mei 2024]

Paul Heyndrickx

Het symposium van de Vereniging van Contextueel Werkers (VCW) is niet alleen een plek waar bijdragen worden geleverd aan het denken over en implementeren

van de contextuele benadering, het is ook een plek waar jaarlijks contextueel werkers uit Nederland en Vlaanderen elkaar weer ontmoeten en hun verbinding koesteren. Dat die verbinding leeft, was ook tekenend voor het feit dat op deze dag werd stilgestaan bij het recente overlijden van Mirjam Bakker, voorheen directeur en opleider bij Leren over Leven Nederland.

In de programmabrochure van het symposium lees ik:

Migratie en loyaliteit

‘Migratie speelt bij veel mensen een belangrijke rol in hun geschiedenis. Het is een thema van alle tijden dat ook nu actueel is. Welke rol speelt loyaliteit, wat heeft het contextueel gedachtegoed hierin te bieden en wat hebben contextueel hulpverleners en therapeuten hiervoor ontwikkeld?’

De grondlegger van de contextuele benadering, professor Iván Böszörményi-Nagy, was zelf een migrant. Hij vluchtte na de Tweede Wereldoorlog voor de communistische machthebbers in Hongarije via Zwitserland naar de Verenigde Staten. Hij wist van binnenuit hoe het was om noodgedwongen familie, vrienden, cultuur en alle vertrouwde zekerheden in het leven achter je te laten en opnieuw te beginnen.’

Als eerste was er plaats voor de zesentwintigste Ammy van Heusden-lezing. Deze jaarlijkse lezing wordt telkens toevertrouwd aan iemand die een belangrijke bijdrage leverde aan de implementatie en toepassing van de contextuele benadering in de relatie- en gezinstherapie en in de psychosociale hulpverlening. De lezing is genoemd naar Ammy van Heusden, die aan de basis lag van het verspreiden van het contextuele gedachtegoed in Nederland en Vlaanderen. Dit jaar werd de lezing gegeven door Le-Xuan Tran onder de titel ‘Migratie en loyaliteit’. Tran is niet alleen ervaringsdeskundige maar ook contextueel therapeut, docent en sinds 2024 directeur van *Leren over Leven*, Opleidingsinstituut voor Contextuele Studies in Nederland. De familie van Tran heeft verschillende malen ervaren wat migratie betekent. Van Cambodja naar Zuid-Vietnam, naar Noord-Vietnam en rond 1980 naar Nederland. Zij vertrekt van de vraag die haar geregeld wordt gesteld: ‘Voel je je meer Vietnamese of meer Nederlands?’

Tran maakt duidelijk dat dit een valse vraag is. Mensen met een migratiegeschiedenis kunnen perfect loyaal zijn aan het land waarin zij terechtkomen en tegelijkertijd de loyaliteit ten aanzien van hun land van herkomst koesteren, zelfs wanneer dit land hen niet goed behandeld heeft. Het werd een doorleefde lezing van iemand die van binnenuit vertelde hoe het is om steeds opnieuw in dit loyaliteitsconflict (of gaat het over gespleten loyaliteit?) geduwd te worden. Het verhaal van Tran sluit aan bij wat er in onze samenleving gebeurt: de zogenaamde autochtone bevolking eist van de vluchtelingen en migranten dat ze een verscheurende keuze maken en een stuk van hun ‘zelf’ weggooiden. Tegelijkertijd moet de migrant gelukkig en succesvol worden in het nieuwe land. Het land van herkomst vraagt dat de migrant trouw blijft aan de taal en gebruiken van dat land. Voor de mensen in het land van herkomst kan het niet bestaan dat mensen die naar het buitenland vertrokken zijn, het zwaar hebben. Dit is een delegaat, een levensopdracht waaraan degene die het ontvangt zich niet zomaar kan onttrekken. De gevolgen voor de volgende generatie zijn ook niet min: deze generatie wil Nederlander of Belg worden en loopt daarbij aan tegen aannames en vooroordelen. Tegelijk moet deze generatie, die de taal van het gastland beter onder de knie heeft dan de ouders, hun ouders helpen de weg te vinden in dit nieuwe leven. De parentificatie zit ingebakken in de feiten. Psychologisch worden zowel de eerste als de volgende generaties migranten geconfronteerd met de verwerking van verlies, met rouw, trauma en eenzaamheid. Migratie is niet altijd winst. Er hangt een prijskaartje aan.

Na de pauze volgde ik de workshop van Abdelfattah Arissa. Hij heeft dertig jaar ervaring in de jeugdhulpverlening en is directeur van Bureau Al-Osra Zorg, een

cultuursensitieve instelling voor begeleiding van volwassenen en gezinnen met een migranten- of vluchtelingenachtergrond. Arissa legde enkele stellingen voor waarvan ik telkens vond dat je ze niet kon weerleggen. Wat kan je inbrengen tegen 'Migranten ervaren soms een innerlijke tweestrijd tussen loyaliteit aan het gastland en het behouden van een culturele identiteit'? Of 'Migranten kunnen zich schuldig voelen over het verlaten van het land van herkomst en hebben moeite met het balanceren van de loyaliteit aan beide landen'? Deze stellingen leken mij zo vanzelfsprekend dat ze niet echt voor discussie konden zorgen. De deelnemersgroep bleek echter verrassend divers. Er waren mensen met wortels in onder meer Curaçao, de Molukken, Indië, België, Zwitserland en Pakistan. De deelnemers vertelden over hun eigen ervaringen met deze stellingen. Dat vond ik als witte Belg erg leerrijk. De getuigenissen waren doorleefd en gaven meer dan gelijk welk exposé of welke discussie een inkijk in de beleavingswereld van mensen uit families met een migratiegeschiedenis.

De namiddag begon met opnieuw keuze uit verschillende workshops. Ik koos voor 'Het land van thuis'. De workshop bestond uit twee fragmenten uit theatervoorstellingen. Twee acteurs, Margie van de Pol en Ellen Makkellie, lieten een onderdeel uit hun solovoorstelling zien waarin migratie en loyaliteit uit hun familiegeschiedenis centraal stonden. Dit gebeurde onder regie van Harry Brandsma. Hij maakt fysiek theater op basis van docudrama. Dit gebeurt in nauwe samenwerking met alle deelnemers, die een gelijkwaardige inbreng hebben in het creatieve proces. De achtergrond, ideeën, kwaliteiten, (on)mogelijkheden, leeftijden enzovoort van de acteurs en de locatie worden gebruikt om een hoogwaardige voorstel-

ling neer te zetten. Deze workshop was een andere benadering van het thema. De voorstellingen waren persoonlijk, doorleefd en poëtisch, elk in hun eigen stijl. Het was duidelijk dat dit spelen mentaal veel vroeg van de kunstenaars. Beide acteurs toonden hoe een kind lokaal blijft, ondanks geheimen en onbegrijpelijke situaties.

Als laatste kwam Kitlyn Tjin A Djie aan het woord. Zij is transcultureel systeemtherapeut bij Bureau Beschermjassen dat genoemd werd naar het door haar ontwikkelde concept beschermjassen. De folder vat haar lezing samen:

'In deze interactieve lezing vertelt Kitlyn Tjin A Djie over de transgeneratiele overdracht van trauma en migratie. Deze bijzondere levensfaseovergangen destabiliseren minstens vier generaties. [...] De eerste generatie kent het verlies en zwijgt, de tweede draagt het verlies en beschermt de eerste, en de derde ontregelt de destructieve patronen die ontstaan door niet gezien en niet gehoord worden. In de chaos is het van belang de stemmen van drie generaties samen te brengen, [...] Het gebruikmaken van de band tussen grootouders en kleinkinderen is een verborgen kracht voor [het]transformeren van destructieve patronen. Dat kan zorgen voor het ervaren van samenhang, van familiecontinuïteit. Wie ben je en waar hoor je bij.'

Tjin A Djie vertelde deze theoretische inzichten aan de hand van haar eigen levenservaringen als kind uit een multiculturele familie met wortels in China, Frans-Guyana, Suriname, Afrika en Portugal. Ik merkte tijdens de presentatie dat ik als Belg niet genoeg parate kennis heb over het Nederlandse koloniale verleden om de feitelijke informatie in haar verhaal snel te

Migratie en loyaliteit

kunnen plaatsen. Dit sterkt me in mijn jarenlange overtuiging als therapeut, opgepikt in de masterclass contextuele therapie die ik eind van de jaren negentig volgde: het is belangrijk dat de therapeut zich in het therapeutisch proces goed informeert over de dimensie van de feiten.

Migratie is een erg actueel thema en in die zin was het een gepaste keuze van de VCW om er door de contextuele bril naar te kijken. Dat er zoveel ervaringsdeskundigheid aanwezig was, zorgde ervoor dat het

niet bleef bij een afstandelijke studie van het thema. De dag was één lange doorleefde getuigenis van binnenuit, wat een extra dimensie toevoegde.

Paul Heyndrickx is contextueel-systeemisch therapeut en counselor. Hij is ook opleider bij de Academie Contextueel Werk, supervisor en auteur. E-mail: pheyndri@gmail.com